

บทที่ 4

ภาพรวมของจังหวัดพะเยาและเชียงราย

4.1 ข้อมูลพื้นฐานของจังหวัดเชียงราย

ตั้งอยู่เหนือสุดของประเทศไทย อยู่ระหว่างเส้นรุ้งที่ 19 องศา 15 ลิปดา ถึง 20 องศา 28 ลิปดาเหนือ และเส้นแวงที่ 99 องศา 16 ลิปดา ถึง 100 องศา 33 ลิปดาตะวันออก โดยมีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน คือ ลาวและพม่า และจังหวัดใกล้เคียง คือ พะเยา ลำปาง และเชียงใหม่

ลักษณะภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูงและภูเขา มีเทือกเขาสูง ทอดยาวตามแนวเหนือใต้ ทางด้านตะวันตกและตะวันออกของจังหวัดจะมีที่ราบสูงเป็นหย่อม ๆ อยู่ทั่วไป เทือกเขาดังกล่าวจะมีความสูงระหว่าง 1,500-2,000 เมตร จากระดับน้ำทะเล ส่วนบริเวณที่ราบระหว่างหุบเขาและที่ราบลุ่มน้ำ ได้แก่ ลุ่มน้ำกก ลุ่มน้ำอิง ลุ่มน้ำแม่คำ และลุ่มน้ำแม่ลาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งลุ่มน้ำอิงส่วนที่อยู่ตอนใต้ของอำเภอเชียงของ จะเป็นพื้นที่ที่ต่ำที่สุดของจังหวัด

จังหวัดเชียงรายมีเนื้อที่ประมาณ 11,578,369 ตารางกิโลเมตรหรือ 7,298,981 ไร่ ห่างจากจังหวัดกรุงเทพฯ โดยเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 1 ประมาณ 840 กิโลเมตร

สภาพภูมิอากาศ มีลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมเมืองร้อน อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 25.2 องศาเซลเซียส

ประชากร ประชากรส่วนใหญ่มีความเป็นอยู่แบบชาวไทยภาคเหนือทั่วไป มีนิสัยรักความสงบ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม ค้าขายเล็กๆ น้อยๆ นอกจากชนพื้นเมืองแล้วยังมีประชาชนผู้อพยพมาจากจังหวัดใกล้เคียง เช่น เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน และมาจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นอกจากนี้ยังมีชนกลุ่มน้อยเผ่าต่าง ๆ เช่น มูเซอร์ อีก็อ

เศรษฐกิจ เศรษฐกิจของจังหวัดเชียงรายปี 2541 หดตัวลงตามการผลิตทั้งภาคเกษตรและนอกภาคเกษตร การผลิตภาคเกษตรพืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ข้าว ถั่วลิสง ถั่วเขียว ผลผลิตลดลงจากสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวยและฝนตกชุก ส่วนการผลิตนอกภาคเกษตรลดลงเกือบทุกสาขาการผลิตมีเพียงแต่สาขาบริการที่ขยายตัวตามการท่องเที่ยว ขณะที่การค้าขายแดนลดลงจากการส่งออกไปพม่าเป็นสำคัญ สำหรับภาคการเงิน เงินฝากเพิ่มขึ้นในอัตราที่ชะลอลงและสินเชื่อยังคงลดลงต่อเนื่องจากปีก่อน ทางด้านฐานะการคลัง ดุลเงินสดเกินดุลเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.9

ภาคเกษตร พืชเศรษฐกิจสำคัญของจังหวัดผลผลิตลดลง ได้แก่ ข้าวในปี 2541/42 พื้นที่ปลูกลดลงร้อยละ 6.5 เนื่องจากภาวะฝนตกชุกในปีนี้ เกษตรกรบางส่วนเปลี่ยนไปปลูกพืชที่ใช้ น้ำน้อย เช่น ข้าวโพดแทน ทำให้ผลผลิตลดลงร้อยละ 8.7 เหลือ 399,408 เมตริกตัน ถั่วเขียวและถั่วลิสง

ผลผลิตลดลงมากถึงร้อยละ 95.0 และร้อยละ 87.5 เหลือ 1,588 เมตริกตัน และ 2,021 เมตริกตัน ตามลำดับ จากสภาพอากาศที่หนาวเย็น ไม่เพียงพอในปีก่อน จึง มีผลผลิตลดลงร้อยละ 5.0 เหลือ 74,322 เมตริกตัน อย่างไรก็ตาม ข้าวโพด ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.6 เป็น 189,164 เมตริกตัน จากราคาในปีก่อนจูงใจทำให้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกมากขึ้นและเกษตรกรบางส่วนปลูกทดแทนข้าวนาปี ส่วนไบยาเวอร์จีเนีย ผลผลิตเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเพียงร้อยละ 2.8 เป็น 22,269 และกระเทียม ผลผลิตลดลงร้อยละ 12.3 เหลือ 9,464 เมตริกตัน จากราคาคต่ำปีก่อนทำให้เกษตรกรลดพื้นที่เพาะปลูก

นอกภาคเกษตร ลดลงเกือบทุกสาขา ภาคเหมืองแร่ การผลิตหินปูนลดลงร้อยละ 65.8 เหลือ 510,730 เมตริกตัน ตามการผลิตปูนซีเมนต์ที่ลดลง และบอลลูนลดลงร้อยละ 55.2 เหลือ 6,050 เมตริกตัน ตามภาวะการผลิตเซรามิกที่ลดลง ภาคพาณิชย์กรรม การใช้จ่ายของประชาชน ลดลงจากภาวะเศรษฐกิจหดตัวและกำลังซื้อที่ต่ำลง ยอดจดทะเบียนรถยนต์และจดทะเบียนรถจักรยานยนต์ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 4.4 และร้อยละ 46.6 เหลือ 1,890 คัน และ 12,051 คัน ตามลำดับ สินเชื่อเพื่อการพาณิชย์ลดลงร้อยละ 18.7 เหลือ 8,239 ล้านบาท ภาคบริการและการท่องเที่ยว ขยายตัวจากปีก่อน จำนวนนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาในจังหวัดเชียงรายเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 เป็น 641,480 คน เทียบกับที่ลดลงร้อยละ 2.5 ปีก่อน เนื่องจากนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศเพิ่มขึ้น ร้อยละ 19.5 เป็น 294,216 คน ตามโครงการปี “Amazing Thailand 1998-1999” ขณะที่นักท่องเที่ยวชาวไทยลดลงร้อยละ 6.5 เหลือ 347,270 คน จากปัญหาเศรษฐกิจในประเทศ จำนวนผู้โดยสารผ่านท่าอากาศยานเชียงรายลดลงร้อยละ 2.7 เป็นผลจากภาวะเศรษฐกิจและการยกเลิกการลดราคาตั๋วโดยสารร้อยละ 15 สำหรับข้าราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จึงมีการเปลี่ยนไปใช้การเดินทางโดยรถยนต์ ทางด้านธุรกิจโรงแรม อัตราการเข้าพักของโรงแรมที่ชาวต่างประเทศนิยมพักเฉลี่ยในเกณฑ์สูง ขณะที่โรงแรมที่นักท่องเที่ยวชาวไทยเข้าพักต่ำลง แต่อัตราการพักแรมโดยเฉลี่ยร้อยละ 39.6 ใกล้เคียงกับร้อยละ 39.2 ของปีก่อน

ภาคอุตสาหกรรมและการลงทุน

การลงทุน/ก่อสร้างมูลค่าเงินลงทุนของกิจการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุนลดลงจากปีก่อนร้อยละ 83.3 เหลือ 13 ล้านบาท

การก่อสร้าง พื้นที่ได้รับอนุญาตก่อสร้างในเขตเทศบาลลดลงจากปีก่อนร้อยละ 49.8 เหลือ 53,695 ตารางเมตร สินเชื่อเพื่อการก่อสร้างลดลงร้อยละ 16.6 เหลือ 1,281 ล้านบาท ส่วนการลงทุนภาครัฐ รัฐบาลเพิ่มการใช้จ่ายมากขึ้นจากการ เร่งใช้จ่ายช่วงปลายปีงบประมาณ ทำให้การใช้จ่ายหมวดครุภัณฑ์ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างกลับเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 โดยเฉพาะเงินอุดหนุนเพิ่มขึ้นมากถึงร้อยละ 50.6 ส่วนใหญ่เป็นการใช้จ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

ภาคการเงิน ปริมาณเงินนำฝากและเบิกถอน ของสาขานาคารพาณิชย์ที่ ผู้แทนธนาคาร แห่งประเทศไทย (คลังจังหวัดเชียงราย) เท่ากับ 59,749 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 2.4 เทียบ กับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 16.1 ปีก่อน เงินนำฝาก 39,321 ล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 ขณะที่เงินเบิกถอน 20,428 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 0.1 เทียบกับที่เพิ่มร้อยละ 16.4 ปีก่อน

เงินฝาก ของธนาคารพาณิชย์ ณ สิ้นเดือนธันวาคม 2541 เท่ากับ 28,626 ล้านบาท เพิ่มขึ้น จากปีก่อน ร้อยละ 3.2 เมื่อเทียบกับ ร้อยละ 9.3 ปีก่อน โดยเงินฝากในเขตอำเภอเมือง เพิ่มขึ้นเพียง ร้อยละ 4.0 เป็น 13,383 ล้านบาท และอำเภอรอบนอก เพิ่มขึ้นร้อยละ 2.5 เป็น 15,243 ล้านบาท ขณะที่สินเชื่อลดลงร้อยละ 15.7 เหลือ 21,056 ล้านบาท จากการเข้มงวดในการให้สินเชื่อและมีการโอน สินเชื่อบางส่วน ไปบริหารที่สำนักงานใหญ่ สำหรับการใช้จ่าย จำนวนฉบับและมูลค่าเช็คเรียกเก็บลด ลงร้อยละ 2.4 และร้อยละ 13.0 เหลือ 350,346 ฉบับ จำนวนเงิน 28,247 ล้านบาท ตามลำดับ เนื่องจากมีการใช้เงินสดในการชำระเงินมากขึ้น เพราะไม่มั่นใจในการชำระเงินด้วยเช็ค มีเช็คคืนลดลงทั้ง จำนวนฉบับและมูลค่า ร้อยละ 27.5 เหลือ 10,041 ฉบับ และร้อยละ 46.6 เหลือ 794 ล้านบาท ตาม ลำดับ

ในปี 2541 มีสาขานาคารกรุงเทพฯพาณิชย์การในจังหวัดเชียงรายเปิดดำเนินการ 6 สำนัก งาน มีสาขานาคารพาณิชย์เปิดดำเนินการทั้งสิ้น 56 สำนักงาน

ฐานะการคลัง ปี 2541 เงินในงบประมาณขาดดุล 6,734 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเล็กน้อยเมื่อ เทียบกับที่ขาดดุล 6,665 ล้านบาทปีก่อน จากงบประมาณรายได้และรายจ่ายที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 และ ร้อยละ 0.9 ตามลำดับ เมื่อรวมกับเงินนอกงบประมาณที่เกินดุล 18,393 ล้านบาท ทำให้ดุลเงินสดเกิน ดุล 11,659 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับที่เกินดุล 11,329 ล้านบาท ในปีก่อน

ตารางที่ 4.1 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดเชียงราย

รายการ	หน่วย	2539	2540	2541
1. การเงินการธนาคาร				
1.1 จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์	สำนักงาน	58	62	56
1.2 เงินรับฝากที่ธนาคารพาณิชย์	ล้านบาท	25,378	27,741	28,626
1.3 เงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์	ล้านบาท	25,846	24,979	21,056
1.4 สัดส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก	ร้อยละ	101.8	90.0	73.6
1.5 เงินที่ธนาคารนำฝากผู้แทน	ล้านบาท	32,695	37,933	39,321
1.6 เงินที่ธนาคารเบิกถอนจากผู้แทน	ล้านบาท	17,568	20,442	20,428
2. ฐานะการคลัง				
2.1 รายได้	ล้านบาท	n.a.	1,142	1,147
2.2 รายจ่าย	ล้านบาท	n.a.	7,807	7,880
2.3 ดุลเงินในงบประมาณ	ล้านบาท	n.a.	- 6,665	- 6,734
2.4 ดุลเงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	n.a.	17,994	18,393
2.5 ดุลเงินสด	ล้านบาท	n.a.	11,329	11,659
3. เงินโอนแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ	ล้านบาท	286	208	161
4. การลงทุน				
4.1 กิจกรรมที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน	ล้านบาท	728	78	13
4.2 พื้นที่ก่อสร้างในเขตเทศบาล	ตร.เมตร	152,767	106,901	53,695
4.3 การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม	ล้านบาท	427	469	1,193
4.4 ปริมาณสินเชื่อธนาคารพาณิชย์				
4.4.1 อสังหาริมทรัพย์	ล้านบาท	3,082	2,947	1,124
4.4.2 ก่อสร้าง	ล้านบาท	1,702	1,695	1,281
5. เหมืองแร่				
5.1 หินปูน	เมตริกตัน	35,029	1,551,563	510,730
5.2 บอลเลย์	เมตริกตัน	-	13,510	6,050
6. ภาคพาณิชย์กรรม				
6.1 การจดทะเบียนรถยนต์	คัน	1,562	1,978	1,890
6.2 การจดทะเบียนรถจักรยานยนต์	คัน	26,390	22,581	12,051
6.3 สินเชื่อการพาณิชย์	ล้านบาท	9,829	10,139	8,239
6.4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ล้านบาท	226	274	336
7. จำนวนนักท่องเที่ยว	ล้านคน	0.633	0.617	0.641
7.1 ไทย	ล้านคน	0.422	0.371	0.347
7.2 ต่างประเทศ	ล้านคน	0.211	0.246	0.294

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	2539	2540	2541
8. จำนวนผู้โดยสารผ่านท่าอากาศยาน	ล้านคน	0.540	0.548	0.533
8.1 ผู้โดยสารขาเข้า	ล้านคน	0.258	0.261	0.255
8.2 ผู้โดยสารขาออก	ล้านคน	0.282	0.287	0.278
9. การค้าขายแดนกับพม่า-สปป.ลาว-จีน		2,603	3,307	3,225
9.1 นำเข้า	ล้านบาท	327	355	623
9.2 ส่งออก	ล้านบาท	2,276	2,652	2,602
10. ผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ				
10.1 ข้าวนาปี	เมตริกตัน	440,164	437,692	399,408
10.2 ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	เมตริกตัน	141,095	161,091	189,164
10.3 ฝ้าย	เมตริกตัน	82,505	78,234	74,322
10.4 กระเทียม	เมตริกตัน	11,062	10,792	9,464
10.5 ถั่วเหลือง	เมตริกตัน	5,035	6,027	5,907
10.6 หอมแดง	เมตริกตัน	3,817	3,405	3,593
10.7 ลำไย	เมตริกตัน	31,875	31,765	1,588
10.8 ลิ้นจี่	เมตริกตัน	15,617	16,166	2,021
10.9 ไบยาเวอร์จันี	เมตริกตัน	20,956	21,666	22,269

หมายเหตุ : ผู้แทนฯ หมายถึง ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา : ข้อ 2 สำนักงานคลังจังหวัดเชียงราย

ข้อ 4 4.1 ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคเหนือ

4.2 สำนักงานเทศบาลเมืองเชียงราย

4.3 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดเชียงราย

ข้อ 5 สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่

ข้อ 6 6.1 , 6.2 สำนักงานขนส่งจังหวัดเชียงราย

6.4 สำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงราย

ข้อ 7 สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคเหนือ เขต 2

ข้อ 8 การท่าอากาศยานเชียงราย

ข้อ 9 ด่านศุลกากรแม่สาย, เชียงแสน และเชียงของ

ข้อ 10 10.1-10.7 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

10.8 สำนักงานเกษตรจังหวัดเชียงราย

10.9 กองการยาสูบ กรมสรรพสามิต สำนักงานยาสูบ

ตารางที่ 4.2 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงรายแยกรายปี

ปี	จำนวนโรงงาน	แรงม้า	เงินลงทุน (บาท)	คนงาน		
				ชาย	หญิง	รวม
2512	1	5.50	750,000	7	0	7
2515	23	5,448.87	42,014,300	248	0	248
2516	5	60.80	532,800	12	0	12
2517	3	491.80	7,739,000	28	0	28
2518	93	7,310.00	23,629,500	282	20	302
2519	155	10,958.24	65,611,200	500	0	500
2520	74	1,626.64	39,772,800	123	0	123
2521	127	9,712.93	48,024,400	403	42	445
2522	129	7,746.40	53,020,400	321	8	329
2523	103	2,676.67	15,022,000	165	5	170
2524	88	1,855.04	32,954,900	149	17	166
2525	54	1,147.42	12,545,500	105	0	105
2526	66	2,243.98	16,912,200	176	0	176
2527	87	2,167.59	13,733,600	217	16	233
2528	93	2,513.00	42,227,500	325	25	350
2529	21	1,123.37	32,136,700	77	5	82
2530	19	3,279.10	29,502,500	197	75	272
2531	72	1,831.98	29,853,800	266	67	333
2532	95	6,185.73	102,546,700	466	211	677
2533	113	3,440.26	122,081,100	528	160	688
2534	88	5,521.98	134,707,201	369	96	465
2535	60	13,353.00	172,987,550	410	112	522
2536	45	5,378.34	359,158,279	496	384	880
2537	42	4,439.59	240,401,868	549	402	951
2538	57	5,708.89	372,235,000	445	184	629
2539	45	5,556.09	320,316,968	426	133	559
รวม	1,758	111,783.21	2,330,417,766	7,290	1,962	9,252

ที่มา: สถิติข้อมูลอุตสาหกรรมภาคเหนือ ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคเหนือ 2539

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กองนโยบายและแผนกระทรวงอุตสาหกรรม หน้า 22

ตารางที่ 4.3 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดเชียงรายแยกสายประเภท

ประเภท	กิจการ	จำนวน โรงงาน	แรงม้า	เงินลงทุน (บาท)	คนงาน		
					ชาย	หญิง	รวม
078.01	ซ่อมรถจักรยานยนต์	2	32.06	4,354,600	7	0	7
084.01	ผลิตเครื่องประดับและเจียรระไน	3	32.77	1,980,000	66	18	84
084.03	เพชรพลอย เจียรระไน แกะสลัก ขัดหยก เพชร พลอย	16	277.68	65,911,968	259	215	474
087.01	อัญมณีต่างประติษฐ์ของเด็กเล่น จากไม้ยางพาราและไม้สน	2	14.25	6,400,000	87	25	112
087.04	ผลิตดอกไม้ ผลไม้ประติษฐ์และ สินค้าหัตถกรรม	1	2.50	1,700,000	10	33	43
089.00	ผลิตก๊าซออกซิเจน	1	155.20	5,700,000	6	0	6
090.00	โรงงานจัดหาน้ำ ทำน้ำให้ บริสุทธิ์	2	18.00	2,700,000	6	0	6

ที่มา : สถิติข้อมูลอุตสาหกรรมภาคเหนือ ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคเหนือ 2539

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กองนโยบายและแผนกระทรวงอุตสาหกรรม หน้า 24

การค้าชายแดน

ภาคเหนือทำการค้าชายแดนกับประเทศพม่าลาวและจีนตอนใต้ เนื่องจากมีพรมแดน ติดต่อกับพม่าและลาวประมาณ 2,103 ก.ม. รวมทั้งสามารถค้ากับจีน(ตอนใต้)(มณฑลยูนนาน) ผ่านทางแม่น้ำโขงบริเวณอำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย การค้าชายแดนภาคเหนือ-พม่า ภาคเหนือ-ลาว และภาคเหนือ-จีน (ตอนใต้) กระทำใน 2 รูปแบบคือการค้าผ่านพิธีการทางศุลกากร (การค้าในระบบ) และการค้าไม่ผ่านพิธีการทางศุลกากร (การค้านอกระบบ) มูลค่าการค้าชายแดนระหว่างภาคเหนือกับประเทศเพื่อนบ้าน ในปี 2541 มีมูลค่า 5,053.5 ล้านบาท เมื่อรวมกับมูลค่าการค้านอกระบบซึ่งจากงานศึกษาต่าง ๆ พบว่ามีมากกว่าการค้าในระบบประมาณ 0.5-3 เท่า ความสำคัญของการค้าชายแดนจะมีเพิ่มขึ้น การส่งเสริมการค้าชายแดนจึงเป็นช่องทางสร้างงานและเป็นการพัฒนาภูมิภาคของทั้งไทยและประเทศเพื่อนบ้าน

การค้าชายแดนกับพม่า ลาว และจีน (ตอนใต้) ที่ด่านแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ ซึ่งสินค้าส่งออกที่สำคัญคือ สินค้าอุปโภคบริโภค วัสดุก่อสร้าง ยางรถยนต์ และน้ำมันเชื้อเพลิง มีมูลค่าการส่งออกลดลงจากปีก่อนร้อยละ 11.9 เหลือ 2,602 ล้านบาท เทียบกับที่เคยเพิ่มขึ้นร้อยละ 29.7 ในปีก่อน จากปัญหาพม่าเข้มงวดการนำเข้าสินค้าจากชายแดน มูลค่าการส่งออกไปลาวเพิ่มขึ้นมาก

เพราะมีการส่งสินค้าประเภทยานยนต์และเครื่องจักรสำหรับนำไปก่อสร้างทางในลาว และการส่งออกไปจีน (ตอนใต้) เพิ่มขึ้นจากการส่งออกของรถยนต์ชนิดต่างๆ เป็นสำคัญ ขณะที่การนำเข้าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 75.4 เป็น 623 ล้านบาท เนื่องจากมีการนำเข้าอัญมณีจากพม่า ลิกไนต์ ไม้ซุง และไม้แปรรูปจากลาว แอปเปิ้ลและสาเกจากจีน (ตอนใต้) ซึ่งในปีนี้มีผลผลิตเพิ่มขึ้นมากและราคาถูก

จังหวัดเชียงรายมีศักยภาพในการพัฒนา และมีพื้นฐานความพร้อมในหลายๆ ด้าน ได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิศาสตร์ที่มีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการพัฒนาของประเทศเพื่อนบ้านที่มีลักษณะเปิดกว้างขึ้น ก่อให้เกิดโอกาสในการพัฒนาด้านต่างๆ ในจังหวัดเชียงราย ดังนี้

1. การขยายความร่วมมือด้านการพัฒนากับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นที่ชายแดนติดต่อกับภาคเหนือตอนบน ได้แก่ ประเทศพม่าและลาว ซึ่งสามารถเชื่อมต่อไปถึงมณฑลยูนนาน สาธารณรัฐประชาชนจีน ทำให้มีโอกาสในการพัฒนาในด้านการผลิตการค้า การท่องเที่ยว และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในลักษณะเกื้อกูลซึ่งกัน และกัน อาทิ

- การขยายฐานการผลิตอุตสาหกรรม โดยใช้ทรัพยากร วัตถุดิบจากภาคเหนือ และประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะด้านอัญมณีและเครื่องประดับ
- การขยายธุรกิจการท่องเที่ยว เชื่อมโยงระหว่างประเทศโดยใช้ภาคเหนือเป็นจุดแวะพักของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าสู่ประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะจีน
- การพัฒนาการคมนาคมขนส่ง โดยทางอากาศสามารถใช้อากาศยานเชียงรายเป็นฐานเข้าสู่เมืองเชียงรุ่ง เขตปกครองตนเองสิบสองปันนา พัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งทางถนน เชื่อมโยงกับลาวทางจังหวัดเชียงราย รวมทั้งพัฒนาการคมนาคมขนส่งในแม่น้ำโขงให้เป็นการขนส่งระหว่างประเทศ

2. ความพร้อมของเมืองศูนย์กลางความเจริญภาคเหนือตอนบน มีเมืองศูนย์กลางการค้าและบริการเป็นฐานสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะความพร้อมทางด้านบริการพื้นฐานต่างๆ เช่น ระบบเครือข่ายคมนาคม และการสื่อสาร นอกจากนี้เชียงรายยังมีบริการพื้นฐาน ที่สำคัญคือ สนามบินนานาชาติ รวมทั้งโรงเรียนนานาชาติ

ปัญหาการค้าชายแดน

การประกอบการค้าชายแดนระหว่างภาคเหนือกับประเทศเพื่อนบ้านยังมีปัญหาและอุปสรรค เช่น ปัญหาความร่วมมือทางการค้าระหว่างประเทศ ปัญหาการสูญเสียตลาดสินค้าสำคัญบางประเภทให้ประเทศอื่น เช่น จีน สิงคโปร์ ปัญหาภาวะเบียดเบียนที่เป็นอุปสรรคต่อการค้า การชำระเงินค่าสินค้าผ่านระบบธนาคารไม่เป็นที่ยอมรับ ปัญหาระเบียบพิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการเดินทางเข้า-ออก

ประเทศปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งทางน้ำ และปัญหาความไม่เพียงพอของปัจจัยพื้นฐานที่จะรองรับต่อธุรกรรมการค้าชายแดน

ส่วนแนวทางการพัฒนาการค้าชายแดน ควรใช้โอกาสจากกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศตามโครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (The greater Mekong sub-regional economic cooperation: GMS) และโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุทวีป (Bangladesh-India-Myanmar-Sri Lanka-Thai economic cooperation: BIMST-EC) เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาและเชื่อมโยงเส้นทางคมนาคมระหว่างกัน รวมทั้งบรรลุดูข้อตกลงระหว่างประเทศในการขนส่งสินค้าผ่านแดนซึ่งจะช่วยขยายตลาดสินค้าไทยให้กว้างขวาง

การส่งออกผ่านชายแดน พม่า-ลาว และจีน (ตอนใต้) มีมูลค่าส่งออก 4,024.3 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อนร้อยละ 35.4 เทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 82.1 ในปีก่อน เป็นการลดลงจากการส่งออกไปพม่าซึ่งเป็นตลาดคู่ค้าที่สำคัญขณะที่การส่งออกไปลาว และจีน (ตอนใต้) เพิ่มขึ้นมากแต่มูลค่าส่งออกมีไม่มาก (สัดส่วนของการส่งออกสินค้าไปพม่าผ่านชายแดนคิดเป็นร้อยละ 86.5)

การส่งออกไปพม่า มูลค่าการส่งออกไปพม่า 3,480.2 ล้านบาท ลดลงร้อยละ 41.6 เทียบกับที่เพิ่มขึ้นร้อยละ 93.4 ในปีก่อนเนื่องจากตั้งแต่ปลายปี 2540 พม่าเข้มงวดการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ รวมทั้งบริเวณชายแดนประเทศไทย โดยกำหนดให้ผู้นำเข้าในพม่าต้องมีเอกสารการนำเข้า เช่น ใบสั่งซื้อหรือL/C ซึ่งพ่อค้าส่วนใหญ่ไม่ใช้เอกสารดังกล่าวจึงเป็นอุปสรรคต่อการค้าโดยเฉพาะอำเภอแม่สอด จังหวัดตาก มูลค่าการส่งออกเหลือ 1,161.4 ล้านบาท ลดลงถึงร้อยละ 63.2 และอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย เหลือ 1,930.8 ล้านบาทลดลงร้อยละ 26.9 ซึ่งสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ สินค้าอุปโภคบริโภค ผงชูรส ผลิตภัณฑ์ขงน้ำมันเชื้อเพลิง และวัสดุก่อสร้าง มูลค่าการค้าผ่านด่านอื่นกลับเพิ่มขึ้นมาก แต่มูลค่าการค้าไม่มาก คือมูลค่าส่งออกทางด่านเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ 234.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการทำพิธีการศุลกากร ส่วนสินค้าส่งผ่านท่าเรือกรุงเทพฯ ไปญี่ปุ่น มูลค่าการทางด่านแม่สะเรียงและด่านแม่ฮ่องสอนเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวเช่นกัน แต่มูลค่าเพียง 17.7 ล้านบาท และ 8.6 ล้านบาท ตามลำดับ ส่วนใหญ่เป็นการค้าของพ่อค้าในพื้นที่

การส่งออกไปลาว เพิ่มขึ้นจากปีก่อนกว่าเท่าตัวเป็น 447.3 ล้านบาทสินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ สินค้าประเภทยานยนต์และล้อเลื่อน สินค้าอุปโภคบริโภค น้ำมันเชื้อเพลิงและเครื่องจักร อุปกรณ์เพื่อใช้ก่อสร้างทางในลาว

การส่งออกไปจีน (ตอนใต้) ซึ่งส่วนใหญ่ส่งออกผ่านด่านเชียงแสนจังหวัดเชียงราย มีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อนร้อยละ 47.8 เป็น 96.8 ล้านบาท สินค้าส่งออกสำคัญ ได้แก่ ยางรถยนต์ ชนิดต่างๆ น้ำมันเชื้อเพลิง และสินค้าอุปโภคบริโภค

4.2 ข้อมูลพื้นฐานจังหวัดพะเยา

เศรษฐกิจจังหวัดพะเยาปี 2541 หดตัวลงเนื่องจากการผลิตภาคนอกเกษตรลดลงทุกสาขาคตามภาพรวมเศรษฐกิจของภาคโดยเฉพาะสาขาก่อสร้าง การลงทุนและการใช้จ่ายภาคเอกชนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง (ตารางที่ 4.4) แต่การผลิตการเกษตรขยายตัวในเกณฑ์ดีตามผลผลิตพืชเศรษฐกิจสำคัญที่เพิ่มขึ้นเช่น ข้าวโพด ใบบายเวอร้จนิเยย ถั่วลิสง ฝ้ายและหอมแดง เป็นต้น ภาคการเงิน เงินฝากและสินเชื่อกในเขตอำเภอเมืองลดลง ทางด้านการใช้จ่ายภาครัฐลดลงมากในหมวดครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งปลูกสร้างจากการปรับลดงบประมาณ

ภาคเกษตร พืชเศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ ข้าวโพดเพิ่มขึ้นในอัตราสูงถึงร้อยละ 45.7 เป็น 135,158 เมตริกตัน จากการขยายพื้นที่เพาะปลูกประกอบกับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงขึ้นจากการปรับเปลี่ยนใช้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพ ใบบายเวอร้จนิเยย เพิ่มขึ้นว่าเท่าตัว เป็น 12,499 เมตริกตัน จากความต้องการเพื่อการส่งออกประกอบกับราคารปีก่อนจูงใจให้ขยายการผลิตเพิ่มขึ้น ถั่วลิสง เพิ่มขึ้นร้อยละ 5.0 เป็น 8,145 เมตริกตัน ฝ้าย เพิ่มขึ้นต่อเนื่องจากปีก่อนร้อยละ 6.2 เป็น 5,812 เมตริกตัน จากความต้องการใช้ภายในประเทศ และหอมแดง เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.9 เป็น 3,409 เมตริกตัน ส่วนข้าวนาปี 2541/42 ลดลงร้อยละ 8.0 เป็น 245,355 เมตริกตัน จากที่ได้รับผลกระทบจากภาวะแห้งแล้งช่วงการเพาะปลูก ทางด้านราคาส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์ดีต่อเนื่องจากปีก่อน

ภาวะการลงทุน

นอกภาคเกษตร ทุกสาขาการผลิตได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจของภาคเหนือและของประเทศ ภาคพาณิชย์กรรมลดลงตามกำลังซื้อลดลงของประชาชนปริมาณการจดทะเบียนรถยนต์และรถจักรยานยนต์ลดลงร้อยละ 59.1 และร้อยละ 51.8 เหลือ 591 คัน และ 5,378 คัน ตามลำดับ ทางด้านสินเชื่อพาณิชย์กรรมลดลงร้อยละ 11.1 เหลือ 2,598 ล้านบาท เนื่องจากธนาคารพาณิชย์เข้มงวดการให้สินเชื่อแก่ธุรกิจและเร่งจัดการชำระหนี้ ภาคเหมืองแร่ ส่วนใหญ่เป็นแร่ที่ใช้ในอุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ ได้แก่ การผลิตแร่ลิกไนต์และหินปูนลดลงร้อยละ 18.1 และร้อยละ 34.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.4 เครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจจังหวัดพะเยา

รายการ	หน่วย	2539	2540	2541
1. การเงินการธนาคาร				
1.1 จำนวนสาขาธนาคารพาณิชย์	สำนักงาน	19	19	19
1.2 เงินรับฝากที่ธนาคารพาณิชย์	ล้านบาท	7,505	8,112	6,649
1.3 เงินให้กู้ยืมของธนาคารพาณิชย์	ล้านบาท	6,619	6,277	5,831
1.4 สัดส่วนเงินให้กู้ยืมต่อเงินฝาก	ร้อยละ	88.2	77.4	107.2
1.5 เงินที่ธนาคารนำฝากผู้แทน	ล้านบาท	8,072	8,188	7,672
1.6 เงินที่ธนาคารเบิกถอนจากผู้แทน	ล้านบาท	4,623	4,904	4,562
2. ฐานะการคลัง				
2.1 รายได้	ล้านบาท	n.a.	316	297
2.2 รายจ่าย	ล้านบาท	n.a.	4,509	4,217
2.3 ดุลเงินในงบประมาณ	ล้านบาท	n.a.	-4,196	-3,920
2.4 ดุลเงินนอกงบประมาณ	ล้านบาท	n.a.	3,339	3,102
2.5 ดุลเงินสด	ล้านบาท	n.a.	-856	-818
3. เงินโอนแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ	ล้านบาท	500	306	385
4. การลงทุน				
4.1 กิจการที่ได้รับอนุมัติส่งเสริมการลงทุน	ล้านบาท	362	8	-
4.2 พื้นที่ก่อสร้างในเขตเทศบาล	ตร.เมตร	42,798	21,270	8,049
4.3 การจัดตั้งโรงงานอุตสาหกรรม	ล้านบาท	182	389	28
4.4 ปริมาณสินเชื่อธนาคารพาณิชย์				
4.4.1 อสังหาริมทรัพย์	ล้านบาท	133	120	107
4.4.2 ก่อสร้าง	ล้านบาท	523	662	501
5. เหมืองแร่				
5.1 ลิกไนต์	เมตริกตัน	253,037	525,370	430,480
5.2 หินปูน	เมตริกตัน	17,700	495,150	324,210
6. ภาคพาณิชย์กรรม				
6.1 การจดทะเบียนรถยนต์	คัน	1,714	1,978	1,890
6.2 การจดทะเบียนรถจักรยานยนต์	คัน	11,645	22,581	12,051
6.3 สินเชื่อการพาณิชย์	ล้านบาท	2,985	10,139	8,239
6.4 ภาษีมูลค่าเพิ่ม	ล้านบาท	59	274	336

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

รายการ	หน่วย	2539	2540	2541
7. ผลผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ				
7.1 ข้าวนาปี	เมตริกตัน	202,869	266,692	245,355
7.2 ข้าวโพด	เมตริกตัน	76,908	92,735	135,158
7.3 ถั่วลิสง	เมตริกตัน	7,736	7,760	8,145
7.4 ฝ้าย	เมตริกตัน	4,796	5,475	5,812
7.5 หอมแดง	เมตริกตัน	3,294	3,282	3,409
7.6 กระเทียม	เมตริกตัน	7,114	6,584	6,431
7.8 ใบยาเวอร์จิเนีย	เมตริกตัน	693	4,850	12,499

หมายเหตุ : ผู้แทนฯ หมายถึง ผู้แทนธนาคารแห่งประเทศไทย

ที่มา : ข้อ 2 สำนักงานคลังจังหวัดพะเยา

ข้อ 4 4.1 ศูนย์เศรษฐกิจการลงทุนภาคเหนือ

4.2 สำนักงานเทศบาลเมืองพะเยา

4.4 สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา

ข้อ 5 สำนักงานทรัพยากรธรณี เขต 3 จังหวัดเชียงใหม่

ข้อ 6 6.1 , 6.2 สำนักงานขนส่งจังหวัดพะเยา

6.4 สำนักงานสรรพากรจังหวัดพะเยา

ข้อ 7 7.1-7.6 สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

7.7 กองการยาสูบ กรมสรรพสามิต สำนักงานยาสูบ

ตารางที่ 4.5 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพะเยาแยกรายปี

ปี	จำนวนโรงงาน	แรงม้า	เงินลงทุน (บาท)	คนงาน		
				ชาย	หญิง	รวม
2519	1	18.00	128,000	1	0	1
2520	3	78.00	2,238,000	7	2	9
2521	7	1,067.72	17,048,000	75	0	75
2522	3	176.00	6,950,000	33	7	40
2523	10	2,141.73	12,766,512	81	166	247
2524	2	33.00	412,000	2	2	4
2525	13	704.41	3,987,500	40	17	57
2526	14	953.50	20,127,000	42	14	56
2527	6	440.00	3,907,000	25	17	42
2528	12	1,049.00	13,040,000	56	6	62
2529	5	166.49	4,924,500	14	7	21
2530	15	5,352.36	31,255,500	174	381	555
2531	48	4,698.77	36,258,569	203	252	455
2532	119	3,865.00	46,325,503	307	38	345
2533	83	3,725.36	59,980,600	242	90	332
2534	79	1,880.12	27,832,550	251	136	387
2535	29	1,733.51	210,041,000	392	510	902
2536	20	1,269.16	92,640,000	245	126	371
2537	13	3,020.95	82,836,000	117	79	196
2538	15	3,793.88	102,092,500	260	287	547
2539	26	2,373.50	124,904,823	283	112	395
รวม	523	38,539.46	899,695,557	2,850	2,249	5,099

ที่มา : สถิติข้อมูลอุตสาหกรรมภาคเหนือ ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคเหนือ 2539

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กองนโยบายและแผนกระทรวงอุตสาหกรรม หน้า 25

ตารางที่ 4.6 จำนวนโรงงานอุตสาหกรรมในจังหวัดพะเยาแยกรายประเภท

ประเภท	กิจการ	จำนวน โรงงาน	แรงม้า	เงินลงทุน (บาท)	คนงาน		
					ชาย	หญิง	รวม
056.00	ผลิตอิฐดินเผา	17	1,946.89	17,040,500	110	59	169
058.01	ทำผลิตภัณฑ์คอนกรีต	28	1,696.88	119,105,000	234	96	330
062.00	ทำเครื่องเรือนเครื่องใช้จาก	1	45.00	700,000	12	0	12
063.02	โลหะ	11	488.28	6,102,600	37	0	37
064.09	ทำประตูเหล็กม้วนและตัด	1	21.75	65,000	2	0	2
064.13	พับโลหะ	6	219.26	3,366,000	20	0	20
065.00	ผลิตผลิตภัณฑ์โลหะ เช่น	11	320.09	4,677,000	33	0	33
066.00	เหลา กัด เจาะ และเชื่อม					0	
	โลหะทั่วไป	6	157.38	1,816,000	19	0	19
070.00	เช็คปั๊มหัวฉีดดีเซล	1	21.50	200,000	3	0	3
071.00	ซ่อมแซมอุปกรณ์เครื่อง	3	19.70	121,600	6	0	6
077.02	จักรกลเพื่อใช้ในการเกษตร	4	127.85	221,000	11	0	11
091.02	ซ่อมและติดตั้งเครื่องปรับ	3	35.00	20,200,000	17	6	23
092.00	อากาศยาน	3	98.37	5,360,000	7	0	7
095.01	ซ่อมไดนาโม, ชาร์จ	38	1,105.43	86,837,626	215	9	224
095.04	แบตเตอรี่ ทำท่อไอเสียรถ	3	20.80	431,600	15	4	19
	ยนต์ แบ่งบรรจุก๊าซ เพื่อใช้						
	ในการหุงต้ม ทำห้องเย็น						
	แช่แข็ง ซ่อมรถยนต์ ล้าง						
	อัด นิตรถยนต์						
	รวม	523	38,539.46	899,695,557	2,850	2,249	5,099

ที่มา : สถิติข้อมูลอุตสาหกรรมภาคเหนือ ศูนย์เศรษฐกิจอุตสาหกรรมภาคเหนือ 2539

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กองนโยบายและแผนกระทรวงอุตสาหกรรม หน้า 27

ข้อเสนอแนะสู่ทางการลงทุน

1. อุตสาหกรรมผลผลิตการเกษตร เหตุผล/ปัจจัยสนับสนุน ให้ลงทุนคือ
  1. เส้นก๋วยเตี๋ยว (เส้นแห้ง) มีตลาดในภาคเหนือตอนบนและประเทศใกล้เคียงมีวัตถุดิบเพียงพอต่อความต้องการ
  2. etailer หลดคมีตลาดและวัตถุดิบในท้องถิ่นอื่นแต่ยังไม่มีโรงงานผลิตซึ่งมีข้อเสนอแนะของอุตสาหกรรมประเภทนี้คือ
    1. โรงงานผลิตเส้นก๋วยเตี๋ยวควรเป็นโรงงานขนาดกลาง
    2. โรงงานผลิตetailer หลดคควรเป็นโรงงานขนาดกลางหรือย่อม
    3. โรงงานผลิตผัก ผลไม้แปรรูป ควรเป็นโรงงานขนาดใหญ่หรือขนาดกลาง
    4. ควรสนับสนุนการปลูกพืชเศรษฐกิจควบคู่กับการแปรรูป
2. อุตสาหกรรมห้องเย็น เหตุผล/ปัจจัยที่สนับสนุน คือ ปัจจุบัน ไม่มีห้องเย็นเก็บผัก ผลไม้สด แต่ควรสร้างห้องเย็นขนาดกลางหรือขนาดใหญ่
3. อุตสาหกรรมโรงกลึงและโรงหล่อ โลหะที่ได้มาตรฐาน เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมการเกษตร โรงกลึงและโรงหล่อโลหะ ควรเป็นโรงงานขนาดกลางหรือย่อม
4. โรงพิมพ์ที่ได้มาตรฐานเพราะปัจจุบันจังหวัดพะเยา ยังไม่มีโรงพิมพ์ที่ได้มาตรฐาน โรงพิมพ์ควรเป็นโรงงานขนาดกลางหรือขนาดย่อม
5. อุตสาหกรรมเจียรไนอัญมณีและผลิตตัวเรือนเครื่องประดับ เพราะมีตลาดทั้งในและต่างประเทศ อีกทั้งมีแรงงานฝีมือ โดยโรงงานเจียรไนควรเป็นโรงงานขนาดกลางและขนาดย่อม
6. อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ เพื่อสนองความต้องการของตลาดในท้องถิ่น โดยโรงงานผลิตกล่องกระดาษควรเป็นโรงงานขนาดกลางหรือขนาดย่อม

การค้าชายแดนของจังหวัดพะเยา

มีจุดที่ทำการค้ากับประเทศลาวคือจุดผ่อนปรนบ้านสวก ต.ภูซาง กิ่งอำเภอภูซาง-บ้านมอญ เมืองเชียงฮ่อน แขวงไซยะบุรี ซึ่งในบริเวณดังกล่าวมีระยะทางประมาณ 20 กิโลเมตร มีจำนวนหมู่บ้านและตำบลที่มีเขตติดต่อกันคือ บ้านสวก บ้านห้วยล้าน บ้านหนองเลา และบ้านม่วงชุม ตำบลภูซาง และบ้านห้วยนา บ้านปางใหม่ บ้านจุ่น บ้านทุ่งกล้วย ตำบลทุ่งกล้วย โดยที่ราษฎรทั้ง 2 ฝ่าย มีความผูกพันกันตามสายเลือด โดยมีการค้าขายระหว่างบุคคลมีมานานแล้ว จนกระทั่งรัฐบาลทั้ง 2 ประเทศได้ดำเนินความสัมพันธ์ทั้งทางด้านการทูตและการค้าเรื่อยมา จุดผ่อนปรนนี้อยู่ในความดูแลของฝ่ายกิจการพิเศษ ที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอภูซาง จังหวัดพะเยา มีปลัดอำเภอผู้เป็น

หัวหน้าประจำกิ่งอำเภอภูซาง เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบ เพื่อให้การติดต่อค้าขายระหว่างประเทศเป็นไปตามข้อตกลงของคณะกรรมการรักษาความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนไทย-ลาว โดยมีการค้าระหว่างกัน คือ ในวันที่ 10 และ 30 ของทุกเดือน จะมีตลาดนัดบริเวณบ้านฮวก หมู่ 3 ต.ภูซาง โดยจะมีสินค้าอุปโภคบริโภคมาจำหน่ายให้แก่ราษฎรจากฝ่าย สปป.ลาว สินค้าส่วนใหญ่ของฝ่ายไทยจะซื้อผ้าใยกันยุงและของป่า ส่วนฝ่ายลาวจะซื้อเครื่องอุปโภค-บริโภคที่จะต้องจ่ายประจำวัน

ปริมาณการค้าในปี 2541 รวม 4,918,160 บาท ลดลงจากปีที่ผ่านมา ซึ่งมีมูลค่า 6,131,550 บาท คิดเป็นร้อยละ 19.79 เป็นการนำเข้าจาก สปป.ลาว 1,756,370 บาท และส่งออก 3,161,000 บาท สินค้านำเข้าส่วนใหญ่ ได้แก่ ผ้าทอพื้นเมือง ผ้าใยกันยุง และของป่า สินค้าส่งออก ได้แก่ เครื่องอุปโภค บริโภค น้ำมันเชื้อเพลิง วัสดุก่อสร้าง เครื่องไฟฟ้าและอุปกรณ์ เป็นต้น (ฝ่ายกิจการพิเศษ ที่ทำการปกครองกิ่งอำเภอภูซาง, 2541)

ปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนไทย-สปป.ลาว ได้แก่ การจัดเก็บภาษีอากรของทั้งสองประเทศไม่มีกฎหมายที่แน่นอน ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบแน่ชัด อัตราภาษีอากรที่จัดเก็บมีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตลอดเวลาและอยู่ในอัตราที่สูง การให้บริการในการผ่านแดนของ สปป.ลาว ค่อนข้างยุ่งยากและล่าช้ามาก ถนนหนทางไม่ดี ปัญหาสุขภาพ การจัดเก็บภาษีอากร การกำหนดปริมาณการนำเข้า-ส่งออก สำหรับการยกเว้นภาษีอากรในอัตราที่ต่ำเกินไป จำนวนวันนัดในแต่ละเดือนน้อยเกินไป และพื้นที่ในบริเวณจุดผ่อนปรนมีขนาดคับแคบ ทำให้ไม่มีความสะดวกในการค้าขายและจุดจอดรถ สำหรับนักท่องเที่ยวมีน้อยไม่เพียงพอ

ตารางที่ 4.7 การค้ากับพม่า จำแนกตามประเภทสินค้า

(หน่วย : พันบาท)

	2539	2540	2541
สินค้านำเข้า			
1.ผลิตภัณฑ์จากป่า	199,192	177,874	160,394
1.1 ไม้และผลิตภัณฑ์จากป่า	195,993	169,356	157,193
-ไม้แปรรูป ไม้ซุง	195,767	168,949	156,784
-หวาย	226	407	409
1.2 ของจากป่าประเภทอื่น	3,198	8,518	3,201
2.อัญมณี	76,961	83,117	188,435
3.สัตว์มีชีวิต	3,745	7,913	237,475
4.สินค้าเกษตร/อาหาร	515	6,369	12,912
5.เครื่องจักรกลเพื่อการลงทุน	-	-	5,086
6.แร่และสินแร่ต่าง ๆ	-	-	-
7.อื่น ๆ	4,611	14,638	14,563
รวมสินค้านำเข้า	285,024	289,912	618,895

ที่มา : ด้านศุลกากรในภาคเหนือ 2542

ตารางที่ 4.8 การค้ากับ สปป.ลาว จำแนกตามประเภทสินค้า

(หน่วย : พันบาท)

	2539	2540	2541
สินค้านำเข้า			
1.ผลิตภัณฑ์จากป่า	75,595	128,988	37,958
1.1 ไม้และผลิตภัณฑ์จากป่า	73,609	128,440	35,650
-ไม้แปรรูป ไม้ซุง	73,521	128,426	35,650
-หวาย	88	14	-
1.2 ของจากป่าประเภทอื่น	1,986	548	2,308
2.อัญมณี	-	-	100
3.สัตว์มีชีวิต	1,957	638	31,548
4.สินค้าเกษตร/อาหาร	9,969	8,150	3,317
5.เครื่องจักรกลเพื่อการลงทุน	-	288	4,055
6.แร่และสินแร่ต่าง ๆ	-	32,448	41,764
7.อื่น ๆ	17,601	445	2,250
รวมสินค้านำเข้า	105,122	170,957	120,990

ที่มา : ด้านศุลกากรเชียงแสน และเชียงของ จังหวัดเชียงราย 2542

ตารางที่ 4.9 การค้ากับจีนตอนใต้ จำแนกตามประเภทสินค้า

(หน่วย : พันบาท)

	2539	2540	2541
สินค้านำเข้า			
1.ผลิตภัณฑ์จากป่า	1,561	9,437	12,248
1.1 ไม้และผลิตภัณฑ์จากป่า	1,561	9,437	10,879
- ไม้แปรรูป ไม้ซุง	1,561	9,437	10,879
1.2 ของจากป่าประเภทอื่น	-	-	1,369
2. สินค้าเกษตร/อาหาร	73,858	68,165	274,064
3. เครื่องจักรกลเพื่อการลงทุน	176	-	73
4. แร่และสินแร่ต่าง ๆ	171	-	-
5 อื่น ๆ	1,579	1,771	2,986
รวมสินค้านำเข้า	77,345	79,373	289,371

ที่มา : ด้านศุลกากรเชียงใหม่ จังหวัดเชียงราย 2542

4.3 ปัญหาการเจริญเติบโตและอุปสรรคของจังหวัดพะเยาและเชียงราย

ในพื้นที่จังหวัดเชียงรายปัญหาที่อาจเป็นอุปสรรคในการขยายตัวทางด้านการค้าและนิคมธุรกิจ ได้แก่ ปัญหาด้านระบบการคมนาคมขนส่ง (ถนน) ปัญหาระบบไฟฟ้า ปัญหาระบบโทรคมนาคม ปัญหาแหล่งน้ำเพื่อการผลิต (อุตสาหกรรม) ซึ่งในส่วนของผู้ที่เกี่ยวข้องก็ได้พยายามที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าว เช่น ปรับปรุงเกี่ยวกับน้ำหนักรบรรทุก การสนับสนุนให้มีรถไฟเพื่อการขนส่งในจังหวัดเชียงรายหลีกเลี่ยงการดับกระแสไฟฟ้า หรือหากมีความจำเป็นต้องดับกระแสไฟฟ้าควรมีการแจ้งล่วงหน้า ปรับปรุงระบบโทรศัพท์มือถือ

ปัญหาพื้นฐานของจังหวัดพะเยา ได้แก่ ปัญหาด้านระบบคมนาคมขนส่ง (โทรศัพท์) เกิดปัญหาเฉพาะบริเวณรอบนอกเมือง การขยายเขตให้บริการไม่ทั่วถึง ผู้ประกอบการส่วนใหญ่แก้ไขปัญหาโดยการใช้โทรศัพท์มือถือเป็นเครื่องมือสื่อสารแทน มีการให้บริการไฟฟ้าทั่วถึงครอบคลุมทุกตำบล ปัญหาที่พบคือไฟฟ้าตกและไฟฟ้าดับ การดำเนินงานด้านการประปาในจังหวัดพะเยา อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของการประปาพะเยา-ดอกลำไยและการประปาจุน ซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบให้บริการประปาให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายของการประปาส่วนภูมิภาค โดยเขตการจ่ายน้ำ ได้แก่ ชุมชนในเมืองพะเยา ดอกลำไย ห้วยข้าวก่า ปงและเชียงคำ สำหรับในเขตสุขาภิบาลอื่น การให้บริการน้ำประปาอยู่ในภายใต้การดำเนินงานของสุขาภิบาลนั้น ๆ ซึ่งใช้เครื่องจักรขนาดเล็ก กำลังผลิตต่ำและยังไม่สามารถให้บริการได้ทั่วถึง ปัญหาด้านแรงงานมีทั้งปัญหาที่เกิดจากสภาวะ

การณ์ทางธรรมชาติ เช่น การว่างงานตามฤดูกาล การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงาน ปัญหาที่เกิดจากสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของจังหวัด เช่น การเดินทางไปทำงานต่างประเทศ

อุตสาหกรรมจังหวัดพะเยา ได้เสนอให้มีการปรับปรุงสัญญาโทรศัพท์ให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้นและขยายเขตการให้บริการโทรศัพท์ให้ทั่วถึง นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีส่วนในการพัฒนาอุตสาหกรรมในจังหวัดพะเยาคือ วัตถุประสงค์ทางการเกษตรของจังหวัดพะเยา มีหลายชนิดที่สามารถป้อนโรงงานได้ เช่น จิงและฝ้าย หากมีการส่งเสริมการปลูกไม้ไผ่ ซึ่งต้องการน้ำน้อย ก็จะทำให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่ขาดแคลนน้ำ และอาจสนับสนุนกิจกรรมการทำผลิตภัณฑ์จากไม้ไผ่ เช่น ก้านรูป ไม้ตะเกียบ ไม้เสียบอาหาร และไม้จิ้มฟัน เป็นต้น

จากหลายปัจจัยที่เป็นปัจจัยเอื้อให้จังหวัดเชียงรายเป็นจังหวัดที่เหมาะสมแก่การประกอบอาชีพทางด้านอัญมณีและเครื่องประดับ ได้แก่ ประชาชนโดยส่วนใหญ่ เป็นคนที่มีความรักสงบ รักถิ่นฐานของตนเอง และมีประชาชนอีกส่วนหนึ่งเป็นชาวเขาเผ่าต่าง ๆ ซึ่งชนกลุ่มนี้จะเป็นผู้ที่มีความรักในถิ่นฐานของตนมาก สภาพเศรษฐกิจที่หดตัวลงทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคเกษตร ยกเว้นกิจการทางการท่องเที่ยว และการค้าชายแดนทางด่านแม่สาย เชียงแสน และเชียงของ เท่านั้นที่ยังมีสภาพคล่องตัวอยู่ในเกณฑ์ดี ประกอบกับการพัฒนาการค้าชายแดนที่มีอยู่ ควรใช้โอกาสของกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศที่มีในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขงทั้ง 6 ประเทศในการส่งออกสินค้าให้มากที่สุด

สำหรับจังหวัดพะเยานั้นก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันที่ว่าประชาชนส่วนใหญ่ก็ชอบที่จะประกอบอาชีพที่อยู่กับครอบครัว มีรายได้ที่แน่นอน และมีช่องทางที่จะทำการค้ากับ สปป.ลาว ที่จุดผ่อนปรนบ้านห้วยฮวก หากว่าประชาชนพร้อมที่รับช่วงต่องานเจียรไนอัญมณีต่าง ๆ มาทำที่บ้านของตนเอง คาดว่าทุกคนก็จะมีความสุขกับการทำงานในลักษณะดังกล่าวมากกว่า เมื่อเป็นความต้องการของชุมชนและถ้าหากได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐบาลหรือเอกชนที่มีศักยภาพเพียงพอ ไม่ว่าจะเข้ามาช่วยในเรื่องของการตลาด การอบรมหรือให้ความรู้ที่ถูกต้อง สนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์บางประเภทที่มีราคาสูงมาก หรือหาเทคโนโลยีการผลิตใหม่ๆ เข้ามาให้ จัดหาแหล่งเงินทุนซึ่งดูจากข้อมูลที่มีนั้นมีความเป็นไปได้ค่อนข้างสูง การบริหารจัดการเรื่องกลุ่มให้เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้นจะส่งผลให้การประกอบอาชีพของประชาชนเป็นไปด้วยความราบรื่นและประสบผลสำเร็จได้อย่างไม่ยากนัก